

Vážený pane starosto, dámy a pánové,

je mi ctí, že mohu vystoupit na tomto shromáždění s připomenutím činnosti a významu zpravodajské skupiny CLAY.

Dnes již není mnoho pamětníků, kteří zažili jaro roku 1944. Na východě probíhaly boje na Krymu, v Itálii se válčilo u Monte Cassina. Na spadnutí bylo vylodění spojeneckých armád v Normandii. V Evropě sílilo podzemní hnutí a na intenzitě nabývala partyzánská činnost, která byla podporována akcemi malých parašutistických skupin vysazených v týlu nepřítele. Také naše Ministerstvo národní obrany v Londýně podporovalo vysílání paraskupin do okupované vlasti, které měly pomoci s přípravou povstání.

V jarních měsících roku 1944 šlo o výsadky CALCIUM, BARYUM, CARBON. V noci ze středy 12. na čtvrtek 13. dubna 1944 seskočila severovýchodně od Zlína v prostoru Mysločovice – Hostišová také zpravodajská skupina CLAY. Tvořili ji tři četaři aspiranti: velitel Antonín Bartoš z Lanžhota, šifrant Jiří Štokman z Buchlovic a radiotelegrafista Čestmír Šikola z Malé Skály na Trutnovsku. Parašutisté měli za úkol rozvinout na severovýchodní a jižní Moravě zpravodajskou činnost, kontaktovat a nově zorganizovat zbylé ilegální organizace a připravit je na příjem zbraní a ozbrojené povstání plánované v závěru války. Dalším cílem bylo navázat a udržovat radiové spojení s exilovou vládou v Londýně.

První záchytnou adresou pro CLAY se stal dům zámečnicka Oldřicha Procházky v Bystřici pod Hostýnem. Odtud zpravodajci postupně navazovali další kontakty prostřednictvím spolupracovníků a důvěrníků. Byli jimi vrchní četnický strážmistr ve výslužbě Jan Filip a dva městští strážníci Vojtěch Zicháček a Karel Kučera z Bystřice pod Hostýnem. Další úkryt získali členové paraskupiny v Bystřici u rodiny Kučerových a pak u rodiny Zicháčkovy.

Pomocí své radiostanice EVA se 30. dubna skupina CLAY spojila s Vojenskou radiovou ústřednou v Londýně. S ní pak z různých stanovišť udržovala víceméně nepřetržité spojení až do jara 1945. Z hlediska spojovací činnosti byla skupina CLAY výjimečná – do Velké Británie vyslala 872 depeší a přijala jich 300. Stala se tak cenným zdrojem ceněných informací, které přispěly k porážce nacistického Německa. Organizační a zpravodajská činnost skupiny CLAY zahrnovala okresy Hranice, Valašské Meziříčí, Holešov, Vsetín, Přerov, Hodonín, Kroměříž, Zlín a další.

A právě 1. září 1944 přešel radiotelegrafista Čestmír Šikola z Bystřice pod Hostýnem do Blazic, kam se uchýlil po zhoršení svého zdravotního stavu. Úkryt v Blazicích mu domluvil strážmistr Filip s velitelem místní četnické stanice Bohumilem Synkem, který pro spolupráci získal tehdy 43letého místního tesaře a rolníka Františka Hradilíka a jeho ženu Marii Hradilíkovou rozenou Májíčkovou. Manželé Hradilíkovi měli v té době dvě malé děti, Mařenku, která je dneska s námi, a Frantu. V domku přes cestu, v němž bydlela Hradilíkova tchýně a 55letá podnájemnice Skařupová, poskytli radistovi Šikolovi úkryt. Aby předešel prozrazení, strážmistr Synek si paní Skařupovu zavolal a představil jí Šikolu jako studenta uprchlého z nucených prací v Německu. Šikolova vysílačka pak byla uložena do úkrytu na půdě, který zde byl vybudován za první světové války jako sklad mouky. Aby mohl vysílat, zařídil mu strážmistr Filip pomoc elektrikáře Mikulenky z Bystřice, který do úkrytu zavedl elektřinu. Právě z půdy Hradilíkova výminku odvysílal Šikola svou radiostanicí EVA rekordních více než 300 depeší pro Londýn, které v Bystřici zašifroval Štokman a do Blazic doručil Filip. K nejdůležitějším zprávám patřila informace o tom, kde se v Německu vyrábí rakety V1 a V2. Dvě tato místa byla pak bombardována a zničena, což omezilo počet raket vysílaných na Londýn, Antwerpy, Brusel a Lutych.

V Blazicích zůstal radista Šikola 2,5 měsíce. Až 18. listopadu 1944 se musel přesunout zpět k manželům Zicháčkovým do Bystřice pod Hostýnem, protože v jeho okolí začala pátrat po vysílačce německá zaměřovací služba. Činnost skupiny CLAY pak pokračovala, celkem na sebe zapojila okolo 4 000 spolupracovníků a zůstala jedinou skupinou, která v té době udržovala radiové spojení se zahraničním centrem. Přestože se do této rozsáhlé sítě pomocníků dostali dva zrádci Šmíd a Bednář a gestapo postupně zatýkáním pracně vybudovanou organizaci těžce zasáhlo, parašutistům se dařilo unikat.

Telegrafista Šikola se do Blazic vrátil spolu se šifrantem Štokmanem za dramatických okolností 28. prosince 1944. Toho dne začalo gestapo v Bystřici zatýkat spolupracovníky CLAY. Parašutisté museli rychle sbalit vysílačku a utéct z úkrytu u Zicháčků do lesíka za Bystřicí. Tady je asi po hodině vyzvedl strážmistr Filip a odvedl do lesa za Sovadinou, kde je nechal čekat a odešel do Blazic. Za soumraku se pak Filip vrátil s obecním tajemníkem Františkem Hájkem. Ten odvedl Šikolu se Štokmanem do bytu místního četníka Synka. Další den pokračovali do Hranic, kde se se štěstím vyhnuli zatčení. Šikola se pak vrátil znovu do Blazic k četníku Synkovi, jeho dva druhové Štokman a Bartoš zamířili na moravské Slovácko.

V Blazicích u Bohumila Synka, v jeho služebním bytě na četnické stanici, prožil radista Šikola konec roku 1944. Tuto oblíbenou vesnici, která pro něj tolik znamenala, opustil 5. ledna 1945. Když se tehdy podle svých vzpomínek naposledy ohlédl směrem k Hostýnu a Blazicím, přemýšlel, jestli se ještě někdy v budoucnu setká se statečnými přáteli, kteří parašutisty přijali jako své a riskovali vše. Naštěstí se v Blazicích nenašel nikdo, kdo by ilegalisty nebo jejich spolupracovníky udal, a všichni se dočkali konce války. Velkou zásluhu na tom má hrdina, vrchní četnický strážmistr ve výslužbě Jan Filip, který po svém zatčení počátkem února 1945 blazické spolupracovníky neprozradil. Jeho život skončil ve 48 letech v plynové komoře koncentračního tábora Mauthausen.

Skupina CLAY pak prožila na Slovácku dramatické a krušné chvíle, musela se přemístit do Zlína a opakovaně jí hrozilo zatčení. Její válečná pouť skončila opět na Slovácku 14. dubna 1945. Do Bystřice pod Hostýnem a do Blazic zajeli počátkem června. Setkali se s těmi, kteří se jich ujali v těžkých dobách a kteří toho tolik obětovali pro společnou věc. S mnohými bystřickými spolupracovníky se už potkat nemohli, část z nich po zatčení zemřela v koncentračním táboře Mauthausen.

Šikola s velitelem skupiny Bartošem se pak se svými přáteli a pomocníky z války opět setkali až v roce 1990, kdy společně zavzpomínali na doby plné odvahy, nebezpečí a vlasteneckého úsilí.

Paraskupina CLAY patří k těm výsadkovým skupinám, které svůj úkol na domácím území splnily a dokázaly rozvinout pozoruhodnou činnost, která byla historiky plně doceněna a objektivně zhodnocena až po pádu komunistického režimu.